

Yatılı ve ücretsiz olan Aşiret Mektebi, öğrencilerin verilen yemekleri beğenmeyerek mektep idaresine karşı isyan etmeleri üzerine Şubat 1907 tarihinde kapatılmıştır. Kapatılmasının gerçek sebebi ise şüphesiz mektebin o günkü siyasi fikir akımlarının tesir sahası içine girmesi ve belkemen gayeye hizmet edemez hale gelmesidir.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, İrâde-Dâhiliye, nr. 101021; BA, İrâde-Meclis-i Mahsûs, nr. 5641; Mahmud Cevad, *Maârif-i Umûmiyye Nezâreti Târîhçe-i Teşkilât ve İcrâatı*, İstanbul 1338, s. 338; Osman Nuri Ergin, *Türkiye Maarif Tarihi*, İstanbul 1941, III, 975; Bayram Kodaman, *Sultan II. Abdülhamid'in Doğu Anadolu Politikası*, İstanbul 1983, s. 97-119; SF, nr. 380 (23 Haziran 1898), s. 244.

BAYRAM KODAMAN

ÂŞİYAN

(آشیان)

II. Meşrutiyet'ten sonra yayımlanan ilmi, edebî ve ahlâkî muhtevalı haftalık dergi.

28 Ağustos 1324-26 Şubat 1324 (10 Eylül 1908-11 Mart 1909) tarihleri arasında 26 sayı çıkmıştır. Kurucusu İbnü's-Sırrî Mustafa Nâmîk, mesul müdürü İbnü's-Sırrî Ahmet Cevdet'tir. II. Meşrutiyet'in ilânından sonraki hürriyet havası içinde yayın hayatına giren kısa ömürlü birçok dergiden farklı olarak burada şiir, hikâye, piyes ve musâhabe gibi edebî türlerde çeşitli yazılara ve tiyatro tenkitleriyle kitap tahlillerine büyük ölçüde yer verilmiştir. Ayrıca Fransızca'dan çevrilen bir kısım makalelerin yanı sıra İslâm felsefesi ile ilgili bazı incelemeler ve sosyal muhtevalı çeşitli yazılar da yayımlanmıştır. Ahmed Şuayb'in Ernest Re-

nan'ın hayatına dair bir makalesi (nr. 2, 4 Eylül 1324, s. 43-58) ile İbn Hâzım Ferid'in İmam Gazzâlî ile ilgili bir yazısı (nr. 19, 8 Kânunusâni 1324, s. 168-174) bunlar arasındadır.

Derginin devri içinde asıl önemi, büyük bir kısmını daha önce dağılan Servet-i Fünûn edebî topluluğuna mensup şair ve yazarların eserlerine geniş ölçüde yer vermesinden, yani bir nevi *Servet-i Fünûn*'un devamı gibi görünmesinden ileri gelmektedir. 10. sayıdan itibaren Cenab Şahabeddin'in başyazar olduğu dergide Said Hikmet'in *Mâzî ve Âtî* adlı dört perdelik piyesi ilâve olarak verilmiştir. Başlangıçtaki edebî ağırlığını sonuna kadar devam ettiren dergiye asıl hüviyetini kazandıran devrin tanınmış şair ve yazarları arasında şu isimler bulunur: Abdülhak Hâmid, Tefik Fikret, Cenab Şahabeddin, Hüseyin Câhid, Ahmed Hâşim, İsmail Safâ, Fâik Âli, Tahsin Nâhid, Ruhsan Newâre, Ahmed Şuayb, Ali Cânib, Ömer Seyfeddin, Hüseyin Sîret, Hüseyin Suad, Raif Necdet, Celâl Sâhir, Halide Sâlih (Edip), Satı (Bey), Emin Bülen, Kilisli Rifat, Müfit Râtip. Bunlardan başka bazı sayılarda şu isimlere de rastlanır: Mustafa Nâmîk, Ali Suad, Süleyman Fehmi, Safvetî Ziyâ, Süleyman Nesib, İsmail Müştak, Ferid Vecdî, İsak Ferera, Cemil Süleyman, Ali Kâmi, Server Cemal, İbrahim Alâeddin, Enis Aveni, Hakkı Tarık, Âkil Koyuncu, Mehmed Âsım ve Halil Nihad.

BİBLİYOGRAFYA :

M. İzzet Henden, *1908'de Çıkan Âşiyân, Bahçe, Kadın, Ceride, Misbah Dergileri Üzerine Bir Araştırma* (mezuniyet tezi, 1966), İÜ Ktp., nr. 4191; Hasan Duman, *Katalog*, s. 30; Nejat Sefercioğlu, "Âşiyân", *TDEA*, I, 200.

ABDULLAH UÇMAN

AŞK

(العشق)

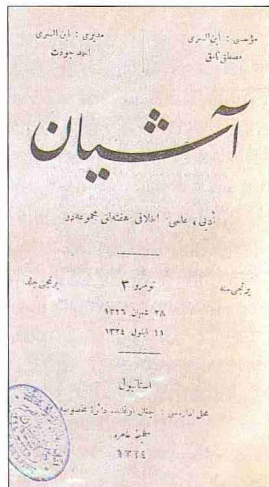
Tasavvuf, İslâm felsefesi ve edebiyatta kullanılan geniş anlamlı bir terim.

Arapça aslı *ışk* olup sözlükte "şiddetli ve aşırı sevgi; bir kimsenin kendisini tamamen sevdiğine vermesi, sevgilisinden başka güzel görmeyecek kadar ona düşkün olması" anlamına gelir. Lügat kitaplarında aşk kelimesinin sözlük anlamının, aynı kökten olup "sarmaşık" anlamına gelen *aşeka* ile yakından ilgili olduğu belirtilir. Buna göre sarmaşığın

kuşattığı ağacın suyunu emmesi, onu soldurup zayıflatması ve bazan kurutması gibi aşırı sevgi de sevenin sevdiğinden başkısıyla ilgisini kestiği, onu sarartıp soldurduğu için bu duyguya aşk denilmiştir. Ayrıca hem tatlı hem ekşi olan bir çeşit meyveye de *uşuk* denilir (bk. *Lisânü'l-‘Arab*, "aşk" md.; *Tâcü'l-‘arûs*, "aşk" md.; *Kâmus Tercümesi*, "aşk" md.).

İslâmî literatürde aşk ilâhî ve beşerî olmak üzere başlıca iki anlamda kullanılmış, ilâhî aşka genellikle "hakiki aşk", beşerî aşka da "mecazî" veya "uzrî aşk" denilmiştir. İlahî aşk geniş ölçüde tasavvufta, kısmen de İslâm felsefesinde işlenmiş; İslâm felsefesinde ayrıca kozmik varlıklar hiyerarşisinde alttaki bir varlığın üstteki varlık veya varlıklara duyduğu arzu (şevk) ve sevgi de çoğu zaman aşk terimiyle ifade edilmiştir. Kelâma dair bazı kaynaklarda ise tasavvuftaki aşk anlayışı tenkit edilmiştir. Hem ilâhî hem de mecazî anlamda aşk edebiyatın ana temalarından birini oluşturmuş, bu kavram etrafında geniş bir aşk edebiyatı meydana gelmiştir. Ayrıca daha çok felsefî mahiyetteki bazı ahlâk kitaplarında mecazî aşkın kötülüğü ve zararları üzerinde durulmuştur.

□ TASAVVUF. Kur'an ve sahih hadislerde aşk kelimesi geçmez; "sevgi" çoğunlukla *hub* ve *muhabbet*, bazan da *meveddet* kelimeleri ve bunların müştaklarıyla ifade edilir. Allah sevgisinden çok Allah korkusuna ağırlık veren ilk zâhidler de aşktan söz etmemişlerdir. İlk defa II. (VIII.) yüzyılda Allah ile kul arasındaki sevgiyi anlatmak üzere nâdirde de olsa aşk kelimesinin kullanılmaya başlandığını gösteren rivayetler vardır. Nitekim söylendiğine göre Hasan-ı Basrî (ö. 110/728) Allah'ın, "Kulum bana, ben de ona âşık olurum" buyurduğunu belirtmiştir. Abdülvâhid b. Zeyd ise (ö. 177/793) peygamberlerden birinin, "Allah bana, ben de O'na âşık oldum" dediğini söyler. Başka bir rivayette buna benzer bir söz Ebü'l-Hüseyin en-Nürî'ye (ö. 295/908) isnat edilmiştir. Baklî'nin naklettiğine göre (*Şerh-i Şaḫiyyât*, s. 165) Ebü'l-Hüseyin en-Nürî, "Ben Allah'a âşıkım, O da bana âşıktır" dediği için kâfir olduğuna hükmedilerek memleketinden kovulmuş, daha sonra idam edilmek üzere cellâdın önüne çıkarılmış ve son anda asılmaktan kurtulabilmiştir. Bu rivayetten de anlaşılacağı üzere âlimler, hatta ilk dönemlerde mutasavvıfların

Âşiyân'ın
1. sayısının
kapağı